

PICA-CALDERES

de Salvador Galmés

Adaptació teatral, per a al·lots i en 3 actes, de la peça narrativa del mateix títol escrita per Salvador Galmés

Dramatúrgia i adaptació: Catalina Florit Llinàs

Relació de personatges

Al moll

1. Nico, personatge principal. Pica-calderes.
2. Mare, mare de na Guidons, n'Angelina i en Nico
3. Angelina, germana gran d'en Nico
4. Guidons, germana mitjana d'en Nico
5. Pare, pare de na Guidons, n'Angelina i en Nico. Torna de viure a Amèrica
6. No, amic dels tres germans. Venedor de peix
7. Quel, amic dels tres germans. Ajudant d'en No
8. Margoi, amiga dels tres germans. Contadora d'històries i cosidora de xarxa
9. Cosí en Telm, pare de na Margoi i expert en temes de la mar
10. Minguet, amic dels tres germans. Acaba de fer la primera comunió
11. Xiscos, amic dels tres germans. Conegut com el fill de l'Aire i la Mar per la seva afició a nedar
12. Beliuà, també de lac olla del moll. Treballa a la fàbrica
13. Oficial de la marina noruega, enamorat de na Lina, amb uns mesos de servei a Mallorca
14. Lina, mestra i enamorada de l'oficial noruec. Acomiadant-se al port
15. Pare d'en Quel, atemorit de la mar, especialista en nusos
16. Na Bel, amiga dels tres germans. Filla petita de Don Martí
17. Don Martí, senyor benestant, pare de na Bel, na Miquelina i n'Assumpta
18. Na Miquelina, amiga dels tres germans. Germana de na Bel i n'Assumpta
19. N'Assumpta, de la colla del moll. Germana de na Miquelina i na Bel

A la caldera

20. Sr. Ventura, caporal de les calderes. Home de moral molt baixa

21. Garriguer d'Infern, antic garriguer, treballador de les calderes. Poc xerrador i mal sofrit.
22. Guida, antiga bovereta. Treballadora de les calderes, d'edat semblant a la d'en Nico
23. Cecília, treballadora de les calderes. Enamorada d'en Pericó
24. Pericó, enamorat de na Cecília. Treballador de les calderes
25. L'amo en Pere Jordi, amb ínfules de senyor que ho ha perdut tot. Treballador de les calderes
26. Pep Baleu, treballador de les calderes i sempre afamat
27. Tòfol, treballador de les calderes, nerviós
28. En Belluguins, treballador vingut del poble
29. En Lau Mendingo, treballador de les calderes, tengut per mig boig
30. En Nero, ca del garriguer d'Infern. Millor ca de pastor de la rodalia

Al vaixell:

31. Dida, dona que exerceix com a dida, i dona de mamar a un infant que ho necessiti
32. Poruga, dona major, que ha perdut part de la seva família i es decideix a ajudar
33. Mare d'en Minguet, mare de l'amic d'en Nico, que vol participar en la cerca
34. En Bieló, al·lot coix i molt àgil, que ajuda a protegir en Nico
35. Sa Tia Bet, dona major molt estimada per tots els veïns, defensora d'en Nico i la seva mare

(En el cas de ser necessari afegir encara més actors, tant en el port, com a la caldera, es poden afegir personatges extres i derivar alguna de les frases que diuen els personatges aquí citats. L'ideal, però, seria intentar treballar amb grups no majors en aquesta xifra, per tal de mantenir una coherència de personatges).

L'escenografia pot ser tot el temps la mateixa, i fer-se tan senzilla com sigui menester: d'una banda de l'escenari el moll, encarregat de rebre els vaixells que vénen de la mar (el públic). De l'altra banda d'escenari, un dels vaixells que es manté ancorat, el mateix que té la caldera on fan feina els nostres protagonistes.

ACTE I. L'arribada

En Pica-calderes, de nom Nico, observa la mar, juntament amb en Xiscos, asseguts arran arran d'una roca. Les seves dues germanes grans tresquen juntament amb altres al·lots, i el carrer és ple d'infants, tebi de sol i ric de pau. Ambient de port, molt animat. La mar és blava, d'un blau clar de mirall que s'enfosqueix allunyant-se, fins al blau de tenebra

Tots (*jota marinera*): Llevant, xaloc i migjorn,
llebeig, ponent i mestral,
tramuntana i gregal.
Vet aquí es vuit vents del món.

No: Hala, dones, que això és viu! Mollets, escórpores, sorollets d'auga!

Quel: Un arrosset de peix que ni els marquesos de devora la Seu!

Assumpta: Segur que fa dies que vens els mateixos peixos, tan magres són...

Quel: Pots pensar! Això és peix de prima, que encara bota! No fa ni deu minuts que els ha agafat el cosí en Telm. No és ver, l'amo?

Cosí en Telm (*posant ploms i suros, pipa en boca*): Si tu ho dius, Quel...jo per mi que aquests ja són d'abans que entràs s'Embat

Guidons: Ho veus! Ja deu fer més de tres o quatre hores!

No: Encara són ben frescs, així i tot! Jo no vull enganar ningú!

Angelina: Guidons, no siguis nosa, que cadascú fa el que pot!

Don Martí (*ventant-se i prenent la fresca, mal sofrit*): Quina basca!

Bel (*prenent el sol*): Això és perquè es sol mos estima. Jo pas pler de sentir-lo córrer damunt sa pell, me fa unes bones pessigolles!

Don Martí: Quin doi...

Bel: No són dois, no! Els dies de pluja me pos ben trista...

Miquelina: Mirau qui arriba ara: En Minguet!

Assumpta: I va tot xalest, amb cara d'haver combregat!

Guidons: Me pareix que és cara d'haver menjat massa!

No (*mirant en Quel, amb pillastreria*): Encara va ben planxat...

Quel: Ara veurà en acostar-se, que li caigui un tros de tinta d'aqueix popet...

Miquelina: Sou uns animals...Ep, Minguet! Com te trobes avui?

Minguet: I ben satisfet! Avui era un dia important per jo...

Oficial de la marina noruega (*xerrant a un cantó a na Lina, la seva enamorada, sense parar esment a la resta de gent*): No vull tornar a sa fredor i boira de ca meva, perquè he trobat tant de caliu en aquesta illa...

Lina: En dos mesos ja tornaràs a ser per aquí! I fins llavors, mos podrem escriure cartes.

Oficial de la marina noruega: Ben llargues!

Lina: Pensaràs a dur-me un trosset de neu en tornar, que per aquí no l'hem vista mai?

No (*observant na Margoi, que escolta la conversa de veïnat*): Mirau na Margoi, com escolta ses converses dels altres! Que t'agradaria tenir un enamorat així, Margoi nostra, o és que has oblidat com se fa xarxa?

Assumpta: Per què no te fiques en ses teves coses, cap de suro?

Margoi: Deixa'l fer, tothom sap que és a ell que li agradaria tenir una enamorada.

Minguet: Sí, això ho sap tothom!

Bel: Margoi, per què no mos expliques una història d'aquelles de tintorereres que contes tan bé?

Margoi: En voleu una?

Minguet (*veient na Beliu a arribar veloç*): I per allà s'acosta na Beliu, que també la deu voler sentir!

Beliu: Ja m'agradaria, ja! Però me toca tornar a sa fàbrica.

Miquelina: No pots quedar fins posta de sol?

Beliu: No sabeu quina feina més feixuga faig allà! Quan abans m'hi posi, abans acabaré.

Quel (*dolç*): Segur que en sortir encara som per aquí i podem jugar.

Beliu: Sabeu que ho sou de sortats de quedar devora la mar!

Assumpta: I en Nico i en Xiscos, que no vénen a escoltar?

Margoi: Se banyaran els calçons amb sa rissaga!

Pare de'n Quel (*fent nusos*): Si només se banyen els calçons...Estan massa a prop de s'aigua!

Cosí en Telm: No tothom té tanta por com vós, a la mar! Hi ha a qui agrada ben molt!

Pare d'en Quel: Com vós, no és ver? Doctor en càtedra de coses de la mar, però deu fer més de 30 anys que no hi entra!

Cosí en Telm: Massa feines tenc per aquí defora...

Minguet: En Xiscos en deu frisar i tot de caure dins s'aigua... saps que li agrada!

Margoi: Com és fill de l'Aire i la Mar!

Xiscos *(a part a Nico):* Que hem de fer pessigolles a sa vella?

Nico: Ara deu ser ben freda...a més jo... *(Encara no ha après a nedar i no sap com dir-ho)*

Xiscos: Vols que t'expliqui un secret? Els dematins s'aigua sempre és teba, i més si ha dormit abraçada a un llençol de boira.

Nico: I tu com ho saps?

Xiscos: Perquè m'aixec quan tothom encara dorm, i venc fins aquesta vorera a donar-me es primer bany des dia.

Nico: No te fa por?

Xiscos: És es moment que més content me fa! Ben molt que ric!

Nico: A mi m'agradaria anar mar endins, fins a Amèrica...

Guidons *(Que el sent i s'hi afica):* Per molt enfora que vulguis anar, sense saber nedar, no podries arribar ni en aquest cocó d'aquí davant!

Angelina: Guidons!

Guidons: Què? Aqueix caganius va ple de somnis que li ballen pel cap...

Lina: Deixa'l fer, que somiï tant com vulgui! Tu vols ser mestra, idò ell vol conèixer Amèrica...No és així, Nico?

Nico: M'agradaria; sí.

Miquelina: Alei, un somiatruites ets tu!

Quel: Això, i un embambat! Com en Xiscos!

(se sent un renou molt fort de vaixell, que cada vegada va augmentant)

Margoi: Mirau allà, aquell vaixell que s'acosta! Pareix que en ve, d'Amèrica, tan gros!

Cosí en Telm: Hi deu venir, sí!

Lina: Amb tot aqueix fum que treu, ha de venir de ben enfora!

Guidons: Hi deu haver més de 100 persones fent feina a sa caldera.

Angelina: Ala, exagerada!

Guidons: És segur!

Angelina: És segur que no!

No: Si ve ple d'americans, encara faré un bon negoci avui.

Quel: Només penses en es benefici tu!

No: Jo no visc d'aire!

Oficial: Jo hi vaig anar una vegada fins a Amèrica, i era ben igual que aquest.

Lina: És immens!

Xiscos: A mi no m'agraden els vaixells...si podem nedar...

Pare d'en Quel: Com voldries arribar a Amèrica? nedant?!

Angelina (*veient la seva mare apropar-se*): Ma mare també ve a veure arribar es vaixell!

Miquelina: Clar! No arriben vaixells així cada dia!

Assumpta: Quina classe de gent baixarà?

Don Martí: Americans, evidentment!

Mare: Nins, acostau-vos tots tres.

Angelina: Ha estat res, ma mare?

Mare: Tenc el pressentiment que en aquest vaixell hi ve es vostre pare.

Angelina: Has rebut carta seva?

Mare: La vaig rebre fa mesos, i me va dir que pensava tornar.

Angelina: Nico, te faria content tornar a veure mon pare?

Nico: Ben molt! Era tan petit quan va partir que quasi no me'n record de sa seva cara!

Don Martí: Segur que duis sort i ve!

Margoi: Segur que sí!

Don Martí: Ja baixen els passatgers!

(Se veu una filera de gent baixant, carregats amb maletes ben grosses. El darrer de tots, amb cara de mal sofrit, és el pare. Duu només una bossa molt petita)

Angelina: Mirau! Aquell que ve per allà ho sembla!

Mare: Ho és! Ho és!

Nico: Mon pare!

Guidons: Mon paret, estau igualet!

Angelina: Quina bona notícia!

(Els tres germans corren a abraçar-lo. El pare es mostra fred, com si està molt cansat. La mare espera emocionada fins que arriben a l'escenari. La resta de personatges contemplen somrients l'escena, seguint amb les seves tasques)

Mare *(que també l'intenta abraçar, sense gaire èxit):* Estàs més prim...

Pare: He passat gana.

Mare: No ha anat tan bé com esperaves?

Pare: He jugat fins es darrer cèntim...maleïda sort!

Mare: Trobarem una solució

Pare: I tant que sí! A partir d'avui mateix ses coses canviaran a dins ca nostra

Angelina: Què vols dir?

Pare: Tocarà fer feina per viure.

Mare: Jo puc fer encara més hores...

Pare: Tots! S'ha acabat es jugar i contemplar la mar.

Mare: Però si encara són joves!

Pare: En Nico demà comença a picar calderes, i guanyarà un duro diari.

Lina: A ses calderes?! Això és una feina molt dura!

Don Martí: Diuen que de tan poc aire sofreixen al·lucinacions i tot.

Pare: No serà més dur que allò que jo he fet per allà. Ara li toca a ell.

Bel: Tan petit...

Pare: De qualque cosa hem de menjar.

Cosí en Telm: Mos podria ajudar a na Margoi i jo.

Margoi: Tenim feina a bastament!

Pare: Ja està decidit, n'he xerrat per carta amb el Sr. Ventura.

Guidons: Pobriíssó...

Pare: I voltros dues, a fer de tetes, que ja en teniu s'edat.

Angelina: Moltes hores?

Pare: Internes.

Mare: No hi puc consentir!

Pare: No tens elecció.

Mare: Som sa mare!

Pare: A tu també t'espera sa mateixa sort. I si no me feis cas, vos asseguro que no el tornareu a veure mai més.

(Son pare agafa en Nico, i se l'enduu ràpidament, sense que ningú tingui temps de reaccionar)

Bel: S'han acabat ses rialles...

Xiscos: I els jocs devora la mar.

Guidons: Aquesta venguda ha estat com un trebolí.

Angelina: Mos ha esbrancat tot s'arbre familiar...

Mare: El tornarem.

ACTE II. Les calderes

A l'altra banda de l'escenari, un nou grup de personatges apareixen, coberts d'hulla, com a camuflats. Només ressalta la vermellor dels seus llavis i la blancor de les dents. Treballen a les calderes. Ells són: el Sr. Ventura, caporal; el garriguer d'Infern i el seu ca Nero; en Pep Baleu; en Lau Mendingo, ja trabucat; na Guida; en Tòfol; en Belluguins; na Cecília; i en Pericó. Canten una mateixa cançó, per fer més passable la feina. Llevat del Sr. Ventura, està clar, que els observa elevat, amb puro i americana.

Tots:

Noltros picam i batem

I encara hem de tossir

Que si sempre ho feim així

De fam no mos morirem

(Arriben en Nico i son pare, i el Sr. Ventura reclama un moment d'atenció. Tot és mascarats i brut, i fa una calor terrible, per mor de la fornal encesa)

Sr. Ventura: Silenci, per favor. Atenció tothom. Un moment d'atenció!

(Tothom continua enfeinat, sense fer cas)

Tòfol *(pegant un crit):* A callar s'ha dit!

Sr. Ventura: He dit! A partir d'aquest instant, en Nico començarà a fer feina per jo... Amb voltros, volia dir. Sa seva tasca és arribar en els forats més estrets de ses calderes, sa gruta infernal, on tots voltros fa temps que heu engreixat massa per cabre...

Tòfol *(fluixet):* Mira qui xerra...

Sr. Ventura *(el Sr. Ventura, amb son pare devora, dóna una piqueta a en Nico, i el fa ficar-se dins la caldera canonada per treure els sediments de sal i calç. És un canó fosc i tètric, com un budell. Tothom retorna a la feina. L'aire es va carregant de pols):* Nico, ull viu i orella tesa! Tu me faràs ric! *(Li fa una senya al pare per partir)...* Ala, picau!

Garriguer d'infern: Ala, picau!

Pericó: Ala, picau!

Pep Baleu: No tenim tot lo dia, que hem de dinar!

(Desapareixen. En Nico pica, i tothom comença a cantar i treballar una altra vegada. Passats uns instants, i dins un malson d'en Nico, tot es va carregant de fumassa i polsina ambient asfixiadores, dins les tenebres apilotades, i seguint amb la cançó tots els pica-

calderes es van apropant lentament fins a ell amb les piquetes, com feres a l'aguait d'una presa...)

Tots (cada vegada apropant-se més a en Nico):

Noltros picam i batem

I encara hem de tossir.

Que si sempre ho feim així

De fam no mos morirem

Nico (crident, i tallant la cançó en sec): Ma mareta! Treu-me d'aquí!

Guida: Tssss, tssss! Què tens? (na Guida el crida, despertant-lo de les seves visions. Gairebé tots estan envoltant-lo per ajudar) Mira'l quina cara de poc agut... Què tens?

Nico: Jo?

Guida: O sembla que xerri amb qualcú més?

Nico: És que no sé gens què faig aquí.

Belluguins: Lluites per sa teva vida, com tots noltros, i per sa des gandul de ton pare.

Nico (remull): Vaig xop d'humitat i suor...

Guida: Ja t'hi acostumaràs! jo t'ho explicaré tot. No fa tant que vaig començar i feia sa teva mateixa cara.

Nico: També t'envià ton pare?

Guida: No, jo vaig venir per voluntat pròpia.

Bellugins: Se va barallar amb es seu germà, en Doret.

Guida: Abans feia de bovereta. No hauria d'haver vengut... era ben feliç traient sa llet de ses vaques, i per amics tenia morers, figueres i ametlers, que me protegien amb ombra i me donaven fruita saborosa.

Pericó: Cap de noltros hi és per gust, aquí.

Cecília: Jo era nina i més pobra que ses rates...

Pep Baleu (carregant una olla amb menjar): Alegra't panxeta, que Nadal ja ve! Menjarem carneta i arrosset també! Dins ses calderes no hi haurà fruita, però avui toca arrosset, seguit d'ossets de porc i patatones que se fonen dins sa boca... i ametles torrades per acabar!

Cecília: Pots pensar, ciurons com cada dia! En Pep sempre pensa en menjar!

Pep Baleu: En què més podem pensar aquí dedins? Amb qualche cosa mos hem d'entretenir!

(Passa en Tòfol, remugant)

Pericó: Què ha estat, Tòfol?

Cecília: Què has perdut res, Tòfol?

Tòfol: Què! Tant de tofolejar! Així mateix faríeu perdre sa paciència a un ase. Si he perdut, no he perdut res vostre. He perdut sa bossa; que és teva, tros de carn batiada?

Cecília: Es parlar bé no costa res, Tòfol. I si no tens criança, a cas mestre n'ensenyen, Tòfol!

Tòfol: Idò per què heu de fer enfadar a qualcú? Tòfol per aquí, Tòfol per allà, Tòfol per aquí deçà. Quan veis qualcú que està cremat, deixau-lo fer i no vos poseu amb ell!

Lau Mendingo *(que s'ha començat a servir):* Tòfol, es cullerot ha topat amb una cosa...Que no són ciurons.

Pericó *(traient la bossa tota bruta):* Hala Tòfol, vet aquí una bossa! No deu ser sa teva?

(Tots riuen)

Tòfol: Segur ha estat es bergant des ca que l'ha amagada!

Garriguer *(que fins ara s'ha mantingut al marge de la conversa. Molt enfadat):* Es meu ca no amaga res, si just li manca parlar per ser persona!

Lau Mendingo: Pentura l'ha amagada, i pentura no...

Tòfol *(pegant una colzada a en Lau, perquè calli):* Callau, que encara rebrem...

Lau Mendingo: Callaré...o no callaré.

Belluguins *(cantant):* En Colau Mendingo, va caure des sostre/ i se va fer un trenc, com una llagosta!

Lau Mendingo: Bé, i què... bé i què? O hi vaig caure...o no hi vaig caure des sostre...

Guida *(fluixet, per en Nico):* Amb es garriguer millor no t'hi fiquis...

(Se sent qualcú roncant, i descobrim el personatge de l'amo en Pere Jordi, assegut a una cadira)

Cecília: Mirau l'amo! *(fa renou per despertar-lo)*

L'amo en Pere Jordi (*despertant, i girant-se per becar més*): Tenc ànsia ferm de fer una becada

Guida: Ja és major per a tanta feina...

L'amo en Pere Jordi (*Altiu*): I que no tocaria ser aquí!

Cecília: Per què és un senyor?

L'amo en Pere Jordi: Exacte! Els meus avantpassats tenien tractament de senyor! Però en perdre doblers quedarem amb sa pura condició d'amos... Ben acomodats, això sí! I ara aquí dins ses calderes, tots a dir-me de "tu"! Quin poc respecte...un "tu"sec i provocatiu i sense to ni so, que faria perdre sa paciència a un ase!

Pericó (*flux i tornant a la feina*): Bona l'has feta Jeroni, amb tant de *cridòrum*! Ja s'acosta el Sr. Ventura!

Garriguer d'infern: Tothom a callar, o encara quedarem més hores!

Sr. Ventura: Què feis aquí returats?!

Nico: Mon pare, tenc molt de fred! (*Intenta anar a abraçar-lo*)

Pare: Alerta, que vas tot brut!

Nico: Però mon pare...

Pare: Anem a ca nostra i te rentaràs.

Nico: A penes puc caminar; tenc tot es cos en rampa dolorosa.

Pare: No voldràs que te dugui jo?

Nico: No me podré moure si no...

Pare: Idò aquí quedaràs tota sa nit; ja ets feixuc.

Sr. Ventura (*afegint més pena i pesombre*): A fora Mallorca, un pica-calderes va quedar tancat dins sa butza des vapor, i quan se'n temeren, en retre viatge, ni solament se'n trobaren ossos!

Nico (*molt espantat*): Mon pare, per favor!

Pare: Demà te vendré a cercar.

Sr. Ventura: Au, partiu tots! Que aquest nin ha de créixer tot sol!

(Tots els pica-calderes van sortint, mirant-lo apenats, i queda en Nico tot sol, esbraonat, coberta la roba de rovell, sal i sutze; amb ulls escaldats, i llavis exangües)

Nico *(amb gran plorera)*: On ets, ma mare? On sou nines? Si me poguéssiu veure...

(De sobte, compareixen la mare i les germanes d'en Nico, traient el caparrí d'amagat i esclafint de riure. Aquest torna a estar somiant, aquesta vegada de cansament)

Mare: Nico, que hi vas de brut... vine, te rentaré bé aquesta careta

Nico: Ma mare?

Guidons: Que ets de lleig, encara més que abans!

Angelina: Corrents cap a s'aigua!

Nico: Germanetes! Sa vida és ben trista sense voltros! Fugíreu sense temps de donar-me una besada... *(En Nico les va a tocar, però elles desapareixen. No era més que una visió)* Per què vàreu partir? Per què no tornau? Com m'agradaria no estar tot sol!

Garriguer *(apareixent de darrere una caldera, l'ha estat espiant)*: No hi estàs!

Nico: Què feis aquí?

Garriguer: Tampoc tenc ningú, ni lloc on anar. Se fa dura sa vellesa!

Nico: Si tan tot sol estau, per què tractau tan brusquement tothom?

Garriguer: No estic acostumat a ses paraules... solia fer de garriguer, sempre en silenci, i s'estava millor.

Nico: I per què a mi me xerrau?

Garriguer: Perquè ara que ja tomb sa seixantena, sent enyorança dels nés que no he tengut. I m'agradaria ajudar-te.

Nico: Com?

Garriguer: Veus aquella escletxa que hi ha allà, dins sa caldera, on ara picaves?

Nico: Sí.

Garriguer: Si t'hi afiques arribaràs fins a s'altra punta des moll, a una banda on ton pare no va mai.

Nico: I en sortir, què faig?

Garriguer: Córrer com un llamp fins a trobar ta mare. I ben alerta!

Nico: Per què no veniu amb jo?

Garriguer: Som massa gran jo ja... Esperaré aquí, i demà quan tornin els altres els ho explicaré tot. Pentura així veuen que no som tan dolent com pensen...

Nico: Sou es més bon al·lot de tots! M'heu ajudat com un padrí!

Garriguer: Que tenguis molt bona ventura. En Nero t'acompanyarà

(En Nico i el garriguer s'abracen, i el primer s'afica dins l'esclatxa que comunica amb el port, seguit d'en Nero. Dins el fum de la caldera, en Nico té un altre moment d'ensomni)

Nero: No tenguis por, Nico; jo te cuidaré.

Nico: Nero? Pots xerrar!?

Nero: No, Nico, però tu me pots sentir. Encara que pot ser que només sigui un somni més dins aquesta fumassa de ses calderes...

ACTE III. L'adéu

(En Nico surt una altra vegada al port. Plou. Els llums públics lluiten amb la turbolença de l'aigua i la fosca creixent del vespre. Aspira en alenada el dia, com si fes estona que ho necessitàs, i somriu)

Nico: A la fi! Aire!

(Li sembla que s'apropa qualcú, i s'amaga ràpidament amb en Nero, abans que no el vegin)

Dida: Que partim?

Poruga: No dona, hem d'esperar a ses altres per anar plegades, no les deixen sortir tan prest.

Mare d'en Minguet: Haurem de fer via abans que faci més fosca.

Poruga: No pot estar tan amagat...

(En Nero lladra, i en Nico intenta tapar-li la boca)

Dida: Heu estat voltros, això?

Mare d'en Minguet: Jo no.

Poruga: Ni jo.

Dida: Idò aquí no hi ha ningú més...

Poruga: Tia Bet, sou aquí a prop? *(la Poruga camina per l'espai, i veu l'ombra d'en Nico amagada amb en Nero. Els dos són dues figures ben negres)* Aiiiiii! Lladres, lladres!

(En Nero i en Nico surten del seu amagatal)

Nico: Shhh, no crideu, no crideu!

Mare d'en Minguet: Fugiu!

Nico: No ho som lladres, noltros!

Poruga: Qui sou idò?!

Dida (*adonant-se que només és un nin cobert de mascara*): Tu no deus ser, tan mascarat que només tens blanques ses dents, aquell nin Nico que sa mare i ses germanes cerquen sense aturall?

Nico: Qui ho demana?

Dida Jo que som dida i sa poruga i altres dones, totes mares també, que hem volgut ajudar amb sa tasca de cercar per tot!

Nico: Jo mateix.

Dida: Tia Bet, vine veuràs!

Tia Bet: Què passa, tant d'escàndol?

Dida: L'hem trobat, és ell!

Tia Bet (*a la Poruga*): Dona avís a sa mare, i que no te vegin!

Mare d'en Minguet: Tots els teus amics te cerquen! En Minguet meu fa dies que ni dorm!

(Acompanyada de sa Poruga apareix sa mare d'en Nico. Feliç d'haver-lo trobat a la fi. Queda a una redossa, mig amagada perquè no els trobin)

Mare (*amb veu dolça, i confortadora*): Nico, Nico!

Nico (*s'hi llença impetuosament*): Ma mareta!

Mare: Estimadet meu! Fill del meu cor! A partir d'ara quedarem junts...

(Entra en Bieló, un al·lotó jove que va coix, molt nerviós)

En Bieló: Alerta encara, que m'ha seguit son pare!

Poruga: Correu!

(Son pare compareix encès de ràbia, amb un udol de fera que els eixorda)

Pare: Mala dona, no era així que havíem quedat...

Mare (*intentant partir*): En Nico vendrà amb jo!

Pare (*estirant en Nico*): No ho aconseguiràs! En Nico fa feina per jo!

Mare: Deixa'l anar!

Pare: El Sr. Ventura me dóna una fortuna per ell!

Mare: Ha d'anar a escola!

Bieló: Amolla'l d'una vegada! *(En Bieló prova d'encarar-se amb el pare, però aquest l'empeny i cau a terra. En Nico aprofita per tornar devora la mare)*

Tia Bet: Bieló! Això sí que no! *(La Tia Bet també se posa contra el pare, i el reté. Però aquest, sense poder recuperar en Nico i enrabiad, agafa i llença una pedra, que fereix la mare) Vandal, mal home!*

(Mentrestant, na Guida apareix pel mateix forat del qual abans ha sortit en Nico)

Guida: Tsss, tsss! Nico, per aquí! Segueix-me!

Nico: Vull quedar amb ma mare, no està bé!

Dida: Parteix Nico...noltros vigilarem.

(La Tia Bet aconseguix retenir el pare per les mans, i entre totes l'estenallen mentre la mare roman a terra, assistida per en Bieló. Na Guida estira en Nico perquè faci via a entrar)

Nico: On me dus?

Guida: Es garriguer mos ho ha contat tot, i no deixarem que te faci mal.

(Na Guida i en Nico arriben a la caldera on l'esperen gairebé tots els personatges que han anat apareixent durant la peça: tots els seus amics, i també les seves germanes)

Angelina: Nico!

Nico *(s'abracen):* Angelina, Guidons!

Guidons: A la fi t'hem trobat!

Nico: Ara ja podem estar junts, ma mareta...

Pericó: No Nico, d'aquí una estona parteixes.

Nico: Com?A on?

Xiscos: A on sempre havies volgut anar...

Miquelina: a Amèrica.

Nico: Per què?

Bel: Ara és massa perillós aquí per tu.

Margoi: Te durien a l'hospici...

Nico *(mirant a les germanes):* I voltros? No veniu amb jo?

Pep: Només hi havia plaça per a un!

No (*bromista*): I que no podíem pagar més, això també...

Quel: Noltros t'esperarem aquí.

Lina: Mos hauràs d'escriure cartes ben llargues.

Xiscos: I contar com és la mar d'allà.

Cecília: I si els peixos són més grossos!

Margoi: Diuen que allà n'hi ha moltes, de tintorereres!

Nico: I ma mare?

Guidons: Noltros la cuidarem tan bé com puguem.

Nico: Se posarà bé?

Angelina: Clar que sí!

Beliua: I ton pare no empiarà més.

Nico: No li puc dir adéu a ella?

Angelina: No, Nico. Ara no...

Nico (*Decebut*): Enviau-li una aferrada

Minguet: Sa més forta de totes.

Garriguer d'Infern: Hala, expediu!

L'amo en Pere Jordi: Que això partirà!

Minguet: Sort, Nico!

Belluguins: Puja per amunt, que aqueixa vegada no has de quedar a sa caldera!

Beliua: Força!

(Tots els amics van sortint, i en Nico queda tot sol dins el vaixell)

Tots (*de fons, en repetició*): *Me voy a ultramar*

Que es mucho mejor

Nico: Nico, ara toca ser responsable. He de fer bonda, perquè no tenc amb jo ni pare ni mare. Acab de sortir escàpol d'un gran perill, i hauré d'aprendre a aspirar en ample sa vida. Me'n vaig a Amèrica!

I sent un bombolleig d'alegria, lleugeríssim, dins el cor.

Final

QUADERN D'EXERCICIS

Tot i ser una peça narrativa de format curt, l'obra de Salvador Galmés *Pica- calderes* dona a bastament per ser treballada i analitzada durant tot un curs escolar.

El format suggerit per fer-ho passa per dividir la feina en quatre grans grups:

A) Un d'eminència teatral, a partir d'improvisacions i creació, per tal d'establir les diferents situacions proposades a l'obra, i jocs en relació per escalfar.

B) Un segon de lingüístic, d'anàlisi de text i comprensió lectora, que inclou exercicis de dicció i veu de cara a la peça teatral.

C) Un tercer d'ètic, de debat i coneixement de la temàtica del relat.

D) Un quart de suggeriments sobre la posada en escena.

A) Teatre:

-Jocs per escalfar i entrar en matèria:

1. Una de les primeres referències en la peça és la creació de la vida del port, amb la citació de noms de peixos: "*mollets, escórpores, sorollets d'auga*".

Quins noms de peixos coneixen ara els nins i les nines? En cercle, cadascú ha de dir un nom de peix. Perden els que abans es quedin sense idees. També es pot jugar encaçant-se, salvant-se només si diuen un nom de peix, sempre sense repetir.

Una altra opció és modificar-ho a partir d'una altra referència del text, amb arbres fruiters, que cita la bovereta: "*i d'amics tenia morers, figueres i ametlers, que me protegien amb ombra i me donaven fruita saborosa*"

2. Caminar per l'espai a diferents velocitats: La 1 és la més lenta, la 10 la més ràpida. Tots els al·lots han d'aconseguir mantenir la mateixa velocitat però sense xerrar. Com que gairebé totes les escenes són grupals, és útil que es tinguin unes referències comunes de ritme, que facilitaran la direcció, així com la concentració i treball en equip del grup.
3. La màquina. Comença un participant fent un moviment repetitiu i un so, tal com si es tractés d'un engranatge d'una màquina. D'un en un es van afegint els altres, creant diferents sons i accions, esdevenint en conjunt una màquina.

4. L'estàtua. Per parelles, un alumne fa d'escultor de l'altre, que resta immòbil i es deixa fer com si fos plastilina. L'escultor el modela fins que aconsegueix donar la forma desitjada al seu cos. Després, s'inverteixen els rols en la parella.

- Improvisacions i creació

1. El mètode Lecocq proposa com un dels seus exercicis fonamentals, amb màscara per tal de focalitzar l'expressió en el cos, el comiat de qualcú que parteix en vaixell.

A la peça, podem crear dos moments de salutacions o comiats: l'arribada del pare i els altres passatgers d'Amèrica, i el comiat d'en Nico en partir a Amèrica. Treballar individualment aquesta improvisació, i que els companys donin la seva opinió sobre tot allò observat.

2. Crear situacions de port. Tota la primera escena ocorre al moll, amb presència de 19 personatges damunt l'escenari. Si els al·lots haguessin de crear una atmosfera per tal de donar aquesta sensació de moll, què farien? Alguns poden nedar, d'altres fer xarxa, pescar... Dividits en grups de 4/5, cada grup pot presentar la seva proposta de situació, i després ajuntar-les totes i fer la composició final.

3. A la segona escena ens trobam la vida dins una caldera. Com devien ser aquests treballs? Com, físicament, necessitam disposar el cos per tal que sembli que estem treballant picant? Crear una coreografia de moviments, que inclogui diferents nivells (alguns més avall, alguns més elevats) i tempos (alguns treballen més ràpid, d'altres més a poc a poc). Per realitzar-ho, serà útil aplicar els exercicis d'escalfament de les velocitats i màquina, així com fer-se servir de la cançó per tenir referència.

4. Somni. A la segona escena comptam amb 3 petits moments de somni/malson que han de ser distingibles de la resta de la peça pel públic. Com es podria marcar entrar i sortir d'aquest món de somni? Quines idees proposen els alumnes a través de la creació col·lectiva?

5. A l'escena final hi ha una petita baralla que necessita ser coreografiada i netejada per tal que resulti creïble. Els actors d'aquesta escena poden ser dirigits pels companys per formar-la, fent-se servir de l'exercici d'estàtua.

6. Cada actor ha rebut un rol dins la peça, i ara s'ha de mirar com pot caminar, xerrar, i expressar-se a grans trets, tenint en compte el text. Es proposa que un per un cada alumne esculli un personatge, sense dir cap frase ja marcada en el text teatral, i que els companys hagin d'endevinar de qui es tracta. És un bon exercici també per assignar personatges si encara no es té clar.

B) TEXT:

1. Descobrir d'on ve cada personatge a dins la narrativa de Salvador Galmés. Tots i cadascun dels personatges a la peça teatral de *Pica-calderes*, i fins i tot moltes de les seves rèpliques, són trets de l'univers narratiu de Salvador Galmés, perquè l'alumne conegui d'aquesta manera indirecta una major part de l'obra de l'autor. Un treball interessant a realitzar consistirà que els alumnes cerquin en format concurs de quina prosa ve cada personatge, i com el definirien. Aquí una guia per al professorat:

Pica-calderes: Nico, pare i mare

El fill del sol i la mar: Xiscos, Margoi, Quel, No, Cosí en Telm, pare d'en Quel, Beliuà

Primera comunió d'en Minguet: Minguet, mare d'en Minguet

Flor de card: Angelina, Guidons (germanes d'en Nico aquí), Belluguins, Lau Mendingo, Bieló, Tia Bet

Encalçant: Bel, Miquelina, Assumpta, Don Martí

Vida- Amor: Lina, Oficial de la marina noruega

L'esqueix: Pericó, Cecília

Sr. Ventura: Sr. Ventura

La Bovereta: Guida

Garriguer d'Infern: Garriguer d'Infern, Nero

Ànima grisa: Pep Baleu

L'amo en Pere Jordi: L'amo en Pere Jordi

En Tòfol: Tòfol

La dida: Dida

La poruga: Poruga

2. Cercar i aprendre les paraules que no es comprenen del text. S'ha procurat mantenir les més complicades del text original en forma d'acotació, per no suposar un problema per a l'actuació, però sí un aprenentatge a la manera en què les va escriure l'autor. Per ordre, una selecció de les que poden crear més dubtes:

Peix de prima- Peix menut, que serveix per fer brou

Embat- Vent que bufa de la mar cap a terra, i sol durar des que mor el terral fins entrada de fosc

Pler-Plaer, allò que causa estat de satisfacció

Xalest- Alegre, vivaç

Caliu-Calor, escalforeta. També brasa

Fer xarxa- Cosir un arreu de pesca format per un teixit de fils nuats formant una retícula quadrada o romboidal (malla) de mida que permeti al peix ficar-hi el cap, però no sortir-ne quan se'n vol retirar, perquè hi queda agafat per les ganyes

Tintorera-Peix de l'espècie *Squalus glaucus*, molt semblant al tauró

Sortat-Sortós, amb sort

Rissaga- Moviment de retrocés de l'aigua de la mar després d'haver-se desfet una ona a la platja o d'haver topat amb les roques

Doctor en càtedra-Expert, molt entès

Fer pessigolles a sa vella-Tirar-se dins la mar (sa vella)

Cocó-Clot natural obert en la roca, dins el qual es posa aigua quan plou o quan hi arriba la mar

Caganius-El fill més petit d'una família

Trebolí- Terbolí, remolí de vent

Esbrancar-Tallar o rompre les branques d'un arbre

Caldera - Recipient metàl·lic de parets resistents per a fer bullir aigua i produir el vapor necessari per a moure una màquina

Hulla-Carbó fòssil que té un tant per cent de carbó major que el lignit i menor que l'antracita

Fornal- Foganya per a escalfar la caldera

Mascarat- Cobert de mascara (Polsim negre, especialment de carbó, de què es cobreixen les xemeneies, els sòls dels atuells de cuina, etc)

Gruta- Excavació natural o artificial en el flanc d'un terreny montuós o endinsant-se sota terra

Canó- Peça de forma tubular que juntament amb altres de similars serveix per a la conducció d'aigua o d'altre fluid

Tesa-Estesa

Garriguer- Home encarregat de guardar la garriga

Gandul-Malfeiner; que no vol treballar

Remull-Molt mullat

Bovereta-Dona que pastura o guarda els bous

Altiu-Que sent o expressa orgull

Avantpassats-Antecessor consanguini ja difunt

Pesombre-Malson

Esbraonat- Adolorit i cansat dels braons i extremitats per excés de treball o per violent exercici corporal

Sutze- Brut, mancat de netedat

Exangües- Mancat de sang; que ha perdut la sang

Terbolença- Que té en suspensió partícules d'una substància estranya que li lleven limpidesa o transparència

Redossa- Recer

Eixordar- Deixar sord per la violència d'un soroll molt fort, que no deixa sentir una altra cosa

*Vàndal-*Persona que, pel gust de fer mal, destrueix o malmet coses belles de l'art o de la naturalesa

*Expedir-*Acomiadar; fer sortir

*Escàpol-*Escapat, deslliurat d'un dany o perill

3.Treball de cançons. Les 3 peces musicals (petits fragments) que hi ha a l'obra són textos adaptats al context de la peça sobre cançons tradicionals cantades a Mallorca. L'objectiu és que els al·lots també puguin aprendre i reconèixer de manera superficial aquests textos i estils musicals, així com crear atmosfera a l'obra, normalment com a rerefons.

-La primera d'elles és un fragment de la jota marinera. La jota és un estil musical i la corresponent dansa que se sol interpretar amb guitarres, guitarrons i castanyetes. Aquesta és una cançó antiga i centrada en la mar, que repopularitzà Maria del Mar Bonet, i que es sol ballar a les trobades de ball de bot.

-La segona d'elles és una modificació d'una cançó de fer feina tradicional de terres de conreu, com sa Pobla: "Noltros segam i batem/ i duim blat en es molí/ que si sempre ho feim així/ de fam no mos morirem", canviat per "Noltros picam i batem/ i encara hem de

tossir/ que si sempre ho feim així/ de fam no mos morirem”. S’entén batre en el sentit de “donar cops repetits”. Per conèixer més sobre aquestes cançons, hi ha el reportatge “Aire!” d’IB3, així com les tonades de Madò Buades o les versions revisades de Joana Gomila a *Folk Souvenir*.

-La tercera d’elles és una havanera: “Me voy a ultramar”. L’havanera és fruit d’un llarg i complex procés produït a Cuba al segle XIX en una societat mestissa i amb influències musicals tant d’Amèrica, com d’Europa i d’Àfrica. La primera llavor cal situar-la, però, a mitjan segle XVIII amb l’arribada a Cuba del ritme de ball europeu contradansa (nascut el segle XVI a Anglaterra amb el nom de country-dance i arribat a França un segle després). Posteriorment l’havanera va arribar a la península Ibèrica de la mà, en part, de la sarsuela. Aquest és un gènere configurat a partir de la suma de números musicals diversos cantats en castellà i que triomfaven als cafès. A Catalunya i Balears, l’havanera s’ha cantat en llengua castellana en diversos espais d’àmbit popular fins als anys seixanta del segle XX. Actualment, les havaneres viuen un ressorgiment en català.

4. Per tal de familiaritzar-los amb el llenguatge teatral, aquí un mínim d’explicacions sobre el que són acotacions, escenes i actes:

Les obres escrites per ser representades s’estructuren en actes, que a la vegada contenen escenes i quadres. Un acte és cada una de les divisions d’una obra dramàtica separada de les altres per un interval d’acció o temps. Tradicionalment, les obres teatrals han tingut tres actes i, actualment, la tendència és que en tinguin dos.

Els actes consten d’escenes i quadres. Una escena és un fragment d’obra en què apareixen els mateixos personatges. L’aparició o la sortida d’algun d’ells fa que aparegui una nova escena. Un quadre és la part d’un acte que té el mateix lloc o ambient. Cada quadre té el seu decorat que, quan canvia, fa que canviï el quadre.

El text teatral inclou generalment indicacions adreçades al lector i al possible director que hipotèticament hauria de posar en escena el text. El conjunt d’aquestes indicacions o informacions s’anomena didascàlia, i inclou: el nom dels personatges, apunts sobre decoració i acció, i acotacions, que són notes explicatives sobre la disposició, els gestos i la manera d’actuar dels personatges. Hi ha diversos tipus d’acotacions:

- a) Acotacions d’acció: Indicacions sobre allò que fa el personatge (agafar un objecte, seure, entrar o sortir, mirar un altre personatge)
- b) Acotacions de caracterització: indicacions sobre les característiques d’un personatge (simpàtic, cruel, gras, prim....)
- c) Acotacions de to: indiquen la manera d’expressar-se del personatge, com parla (rient, amb ràbia...)

5. Tot i haver estat modificat per tal de fer comprensible el text a al·lots, el llenguatge de l’obra és com s’ha pogut comprovar prou complex, tant a l’hora d’entendre com a l’hora de dir. És per això que es recomana mantenir durant el treball uns exercicis bàsics de dicció:

- Treball de mirall: per parelles, un davant l’altre, un fa carusses que el company ha d’imitar com si es tractàs d’un mirall, per tal d’articular tota la zona de la mandíbula.

-Embarbussaments: haver de repetir uns embarbussaments bàsics i ràpids per millorar l'articulació. Per exemple: "la rica de la parròquia no duu perruca perquè li raca".

- Provar de dir una frase de l'obra sense so, només mimant els llavis, i que els companys l'hagin d'entendre. Fer el mateix amb so, però sostenint un llapis entre les dents que ens ajudi a vocalitzar.

C) TEMÀTICA

Salvador Galmés, nascut a Sant Llorenç, fou fill d'una família humil dedicada a la pagesia. Des de jove destacà com a narrador mentre estudiava per a capellà, al seminari, i va escriure sobre una figura que el fascinà tota la seva vida: Ramon Llull, i del qual publicà alguns volums de la seva obra. També col·laborà en l'elaboració del Diccionari de la llengua catalana, que més tard canvia el nom per *Diccionari català-valencià-balear*, sota la direcció d'Antoni Maria Alcover, mestre seu al seminari.

En tot moment demostra un alt compromís amb la llengua catalana i la cultura mallorquina, i tota la seva producció gira entorn del fet de considerar-se un intel·lectual dedicat al servei del poble. I és que l'obra de Galmés ens mostra un interès molt gran per l'ànima humana, que ha de ser analitzat i treballat.

Moltes de les narracions breus i senzilles escrites per l'autor se centren en un personatge principal- sovint una dona o un infant- que es caracteritza per la marginació que pateix, com és el cas de la nostra peça *Pica-calderes*, i també: *La bovereta*, *La dida*, *Vida-amor*, *Primera comunió d'en Minguet*, *La poruga*, o fins i tot *Flor de corritjola* (precursora d'aquest estil, tot i que la protagonista és una flor i no una persona).

Aquestes peces se centren en el protagonista i en el conflicte que viu, assolint un retrat psicològic força profund i complex. Els fets tràgics que marquen els protagonistes no són resultat de la seva actuació agressiva, sinó del destí incontrollable de la voluntat humana, víctimes del fat i de la injustícia dels altres, que exposarem a continuació.

I és que la peça que ens acompanya tracta de primera mà tres temes que necessiten sense cap dubte ser comentats a classe, sense passar-hi per sobre. Per tal de fer-ho, aquí es proporcionen unes informacions i pautes bàsiques:

1. Maltractament:

És evident, tant pel final com per cadascuna de les intervencions del pare, que aquest tracta del tot inadecuadament en Nico, les seves germanes i la seva mare, arribant fins al punt de colpejar-la. És imprescindible que una situació de violència física i verbal d'aquestes característiques sigui jutjada, i que cadascú dels membres de la classe exposi els seus punts de vista, davant aquest i qualsevol altre abús de poder que se'ls ocorri.

És bo també conscienciar que el teatre pot ser una eina de denúncia social molt important, i que així també han de viure la peça que presentaran.

2. Explotació infantil:

Dins el mateix maltractament, el pare obliga en Nico, un menor encara, a fer feina, així com les seves germanes, si bé en feines de millors condicions . El treball amb menors, explotats i sense cap tipus de dret, segueix existint a molts indrets del món; així com va existir a Mallorca. Analitzar conjuntament aquesta situació, i parlar dels drets laborals primordials que haurien de tenir tots els treballadors. Un bon exemple de pel·lícula per visualitzar amb l'alumnat és *Slumdog millionaire*. A continuació, un breu article sobre l'explotació infantil per comentar a classe:

A causa del desenvolupament de la indústria que va sorgir al segle XVIII a Anglaterra i que es va expandir a la resta del món es va generar una gran necessitat de treballadors, que es va cobrir amb infants.

La pobresa és sens dubte la causa principal del treball infantil. Molts treballen per ajudar la seva família i no representar una càrrega. Però la pobresa no fa altra cosa que engendrar més pobresa: Les famílies que no poden invertir en l'educació dels seus fills continuen perpetuant el mateix sistema, segueixen tenint molts fills perquè puguin ajudar i participar en el manteniment de tots.

També molts empresaris o petits propietaris dels mitjans de producció sostenen que el treball infantil és un dels avantatges econòmics que el país necessita per arribar a un ple desenvolupament i gaudir d'aquesta manera de les mateixes oportunitats de progrés que varen tenir els països occidentals. Es teoritza llavors que les diferències salarials competitives, la destresa i la petita estatura de nins i nines els fan indispensables per a un desitjat desenvolupament industrial. Un estudi realitzat a l'Índia va demostrar el contrari.

Entre les conseqüències socials negatives cal destacar l'analfabetisme de la població, l'empobriment de les famílies i el creixement del nombre d'infants malalts i amb les facultats físiques disminuïdes.

Per a molts nens l'escolarització és impossible i per això han d'anar a fer feina. I això és un peix que es mossega la coa, ja que el país no es pot desenvolupar tenint mà d'obra tan poc qualificada.

3. Orfandat. En Nico acaba quedant sense pare ni mare que se'n facin càrrec. En la narració original acaba ingressant a l'hospici, a la Misericòrdia, mentre les seves germanes grans segueixen internes com a tetes. Dins el text teatral s'ha optat per

una solució més conciliadora, esperançadora, enviant el nin a Amèrica, el seu somni des de l'inici de la peça.

-Saben els nins què era la Misericòrdia?

La Casa de la Misericòrdia va ser una institució fundada per la Companyia de Jesús cap al 1565.

A la dècada de 1820 el capellà Antoni Batlle es fa càrrec de la institució, i comença a demanar doblers a persones de la noblesa i terratinents amb l'objectiu de construir un nou edifici per acollir orfes i persones en situació de pobresa, sobretot per ajudar-los en allò referent a menjar i roba.

Per millorar el finançament de la institució, en Batlle organitza indústries per contribuir a l'economia: telar, forn, esparteria... fins i tot es va aconseguir que alguns dels joves fossin col·locats com a aprenents a cases particulars.

L'any 1977, aqueix lloc abandonà la beneficència i es convertí en seu de diferents organismes del Consell de Mallorca, com l'Arxiu de So i la Imatge, la Biblioteca Artesana, o el local d'assaig de les produccions del Teatre Principal.

-Quin dels dos finals els sembla millor? I més realista? Quin final hagués donat l'alumnat en aquesta peça? Que cadascú pugui escriure un final alternatiu, que s'adapti al que cregui seria la millor solució o la que més s'apropi a la seva realitat.

4. Quins altres temes veuen importants els al·lots dins l'obra? Quins valors positius? És interessant organitzar debat al voltant d'aquests altres conceptes. Per exemple:

La responsabilitat i el procés de maduració del protagonista durant la peça

El valor de l'amistat i la solidaritat

La família

La infància

El món dels somnis: anar a Amèrica, imaginar la mare i les germanes...

També és important, per tal de situar-se amb cada personatge, donar un "verb actiu" o objectiu a cada un, que ajudi a treballar millor l'actuació dels alumnes.

Per exemple, l'objectiu de la mare, o verb actiu (verb que impliqui acció), és protegir els seus fills, i d'això se'n preocupa a cada rèplica que diu.

Una altra pel·lícula o llibre que pot ser de gran ajut als actors com a referència per les seves semblances amb el nostre text, i del qual s'han fet adaptacions teatrals, és *Oliver Twist*, de Charles Dickens.

D) POSADA EN ESCENA

L'escenografia, com s'ha comentat a l'inici, es pot mantenir durant tota la peça. La manera més senzilla d'aprofitar l'espai és dividir-lo en dos: per una part tenim el port, per l'altra tenim les calderes. Per connectar els dos espais, serà necessari un passadís, o tub, que es pugui entendre com canó de caldera. La part de davant, el públic, seria la mar, on miren els protagonistes, on vol partir en Nico. A la part de darrere es pot optar per una escenografia pintada, o projectada si es té la possibilitat.

Pel que fa a vestuari, es recomana seguir una paleta cromàtica per distingir els personatges de cada escena i facilitar el conjunt al públic. Així, tots els que surten al moll poden dur una escala de blaus; els que fan feina a la caldera una escala de grisos i negres, amb la cara coberta d'hulla; i els de la tercera escena uns colors més terra i beix.

S'hauria de distingir el personatge d'en Nico, del seu pare, i de la seva mare i germanes per damunt els altres, que es podria fer amb colors molt vius per cadascú, o jugant amb el contrast de blanc i negre.

És important també la creació sonora. La peça té molts moments que necessiten estar acompanyats d'atmosfera de sons: el renou de port, l'arribada del vaixell, les calderes i la maquinària, la pluja... es tracta d'una feina prou senzilla com perquè puguin fer la selecció i gravació els mateixos alumnes, i implicar-los en el procés creatiu des d'una altra perspectiva.

Quant a la il·luminació, que necessita tonalitats càlides a la caldera i fredes a la darrera escena, es recomana comptar amb una persona especialitzada que hi pugui col·laborar, i que pugui donar una classe bàsica als nins dels tipus de focus existents i com jugar-hi. D'aquesta manera, els al·lots tenen una perspectiva global del que és la preparació d'una peça de teatre.